

Lesbrief Nederlandse Vereniging van Banken

Schulden zijn je eigen schuld

Dit zijn drie lessen ontwikkeld in opdracht van de Nederlandse Vereniging van Banken. De lessen maken het praten over geld, schulden en armoede mogelijk en stimuleren financiële verantwoordelijkheid. Deze lessen zijn gebaseerd op een effectief bewezen burgerschapsmethode; de didactiek van Stichting Discussiëren Kun Je Leren. We maken gebruik van hun structuur en spelregels voor een gelijkwaardig en constructief gesprek. De lessen sluiten aan bij het lesmateriaal van CodeNameFuture.

Je kunt één les of meerdere lessen kiezen:

- Schulden zijn je eigen schuld.
- Jongeren zijn zelf verantwoordelijk voor veilig bankieren.
- Het is belangrijk dat banken en jongeren elkaar goed kennen.

Aan welke doelen werk je met deze les?

Economische dimensie burgerschap en bouwstenen burgerschap curriculum.nu:

Democratische cultuur (3.1):

Leerlingen leren hun mening onderbouwd te uiten en anderen daar in discussie, debat of dialoog van te overtuigen. En hoe verschillen van inzicht, waarden, overtuigingen, belangen en emoties niet altijd overbrugd kunnen of hoeven worden.

Inhoudelijke doelen:

- Studenten worden zich meer bewust van de wijze waarop zij met geld omgaan en hun financiële verantwoordelijkheden.
- Studenten worden zich meer bewust van de waarde van geld en hun uitgavenpatroon.
- Studenten onderkennen van de invloed van reclame, ouders, (social) media en leeftijdsgenoten/ rolmodellen en geldhelden op hun gedrag en denken na over hun impulscontrole.
- Studenten weten waar zij met vragen over bankzaken terecht kunnen en hoe zij de budgetcoach kunnen bereiken.

Organisatie

De les duurt minimaal 60 minuten

Nodig

PowerPoint
Animatiefilmpje
www.dkjl.nl/abcvo
Rood/groene kaartjes

Werkvormen

Energizer(tweepraat)
Rood/Groen
Lagerhuisdiscussie

Spelregels

1. Luister naar elkaar.
2. Laat elkaar uitpraten.
3. Zeg: ik vind... omdat...
4. Geef voorbeelden*.
5. Probeer ieders standpunt te begrijpen.
6. Houd rekening met gevoelens.
7. Accepteer dat je het niet altijd eens bent.
8. Wees je bewust van je stemgebruik en lichaamstaal.

Algemene tips voor de docent/budgetcoach:

In deze lessen volgen opdrachten zich in een rap tempo elkaar op. Leg de nadruk op datgene waar de studenten op 'aan gaan' en zorg dat je i.i.g. 25 minuten voor het einde van de les met de studenten ruimte maakt voor de discussie.

- Stimuleer zoveel mogelijk interactie tussen studenten. Vat samen en laat conclusies uit de groep komen.
- Voorkom het controleren van kennis van de wereld, focus op ervaringen, zodat alle studenten iets kunnen inbrengen.
- Speel zoveel mogelijk vragen van studenten terug naar de groep.
- Bied begeleiding bij uitbreiding van kennis van de wereld; deel kennis indien gevraagd, bespreek de bron en de betrouwbaarheid van verschillende bronnen.
- Maak gebruik van de moraal van de groep en onderzoek/maak bewust van waar hun mening vandaan komt.
- Neem tijdens de verdiepingsfase de rol aan van 'de neutrale debatleider' en houd de eigen mening zoveel mogelijk voor je.
- Ga op zoek naar gemeenschappelijkheid en nodig uit dat de studenten met oplossingen komen.

1. Opzetfase (10 min.): kennismaken en thema introduceren

In de **opzetfase** maak je kennis met elkaar, bespreek je de doelen en introduceer je het thema

- Vertel wie je bent en wat je komt doen. Leg uit wat een budgetcoach is. “Budgetteren is kijken of je iets kunt uitgeven, bijvoorbeeld door de kosten op een begroting te zetten. Een budgetcoach helpt je met het zicht krijgen op je geld en je uitgaven. Vraag: “Wie maakt er wel eens een begroting? Waarvoor?”
- Vertel kort hoe de structuur van deze les eruit ziet: “We doen eerst een aantal opdrachten om het thema te verdiepen, daarna voeren we een discussie.”
- Bespreek kort de DKJL spelregels. Spreek met de studenten af wat volgens hen de belangrijkste spelregel is. Dit wordt het doel van de les, naast dat we leren hoe je een schuld kunt voorkomen.

Energizer (max 5 min):

Deel de studenten in tweetallen in (A en B). Student A praat, student B luistert. Lees de stelling voor. Laat studenten in tweetallen uitwisselen. Vraag twee studenten: “wat heb je gehoord van de ander?”

1. Ik praat makkelijk over geld.
 - Met je ouders/verzorgers? Vrienden? Docenten? Anderen?
 - Ook als je een probleem met geld hebt? Waar klopt je dan aan?
2. Ik vind praten over schulden taboe (=ongemakkelijk/niet wenselijk).
 - Is er een verschil met wie je erover praat?
3. Ik maak me zorgen om mijn (financiële) toekomst.
 - Is dat veranderd sinds de coronapandemie? Houd je je bezig met de stijgende (energie/woning) prijzen?

Vertel: “In deze les praten we over schulden en hoe je schulden kunt voorkomen. Een feit is dat veel jongeren schulden oplopen zodra ze 18 jaar worden. Als je 18 wordt mag je veel. Veel dingen waar je misschien naar uitkijkt, zoals: je mag een auto besturen, stemmen en alcohol drinken. Maar 18 zijn brengt ook verantwoordelijkheden met zich mee. Hoe bereid je je daarop voor? En hoe kun je schulden voorkomen? Daarover gaat deze les.”

2. Beeldvormingsfase (20 min.): vergroten van kennis van de wereld

In de **beeldvormingsfase** vergroten studenten in interactie hun kennis van het thema.

Opdracht 1:

Lees de stelling voor. Vraag studenten met groen of rood aan te geven of de stelling op hen van toepassing is (groen= eens, rood= oneens). Vraag per stelling twee studenten om een toelichting. Vul kennis aan indien nodig.

“Steek je groene voorwerp in de lucht als...”

- Je dagelijks op je bankrekening kijkt.
 - Controleer je wat er in en uit gaat?
- Je vaak online bestellingen doet.
 - En achteraf betalen..?
 - Wie geeft er geld uit aan online gamen?
 - Wie heeft er wel eens spijt gehad van impulsuitgaven? (=een aankoop die je vaak plotseling doet en oorspronkelijk niet van plan was.)
- Je een spaarrekening hebt voor onvoorziene kosten.
- Je ouder(s) jou/ voogd je heeft verteld over dat je een huur of zorgtoeslag kunt aanvragen.
 - Toon de slide met waar deze kunt aanvragen.

Zeg: “Veel jongeren weten niet dat ze recht hebben op een zorgtoeslag. Als je zes maanden je zorgverzekering niet hebt betaald krijg je een boete, wordt je geregistreerd en moet je 130% per maand betalen. Ook ben je niet meer aanvullend verzekerd. Veel scholieren zien in hun ouders de belangrijkste informatiebron om schulden te voorkomen. Maar wat gebeurt er als ouders deze kennis niet hebben...”

- Sta op als je vindt dat de overheid moet helpen als jongeren in de financiële problemen komen.
- Sta op als je vindt dat de school omgaan met geld vaker bespreekbaar moet maken.

3. Meningsvormende fase (5 min.): voorbereiding op de discussie

In de **meningsvormende fase** presenteer je de stelling. Studenten krijgen daarna de opdracht zich voor te bereiden op de discussie.

Presenteer de stelling: "Schulden zijn je eigen schuld" en laat de animatie zien. Zet de animatie op pauze bij de stelling.

Opdracht 2: discussie voorbereiden

Vraag of studenten hun mening met een argument over schulden op een blaadje op te schrijven. Zij kunnen dit ook noteren in het schema: www.dkjl.nl/abcvo.

Heb je tijd? Laat de dia zien met de vier verschillende meningen en vraag studenten te kiezen met welke uitspraak zij het het meest eens zijn.

1. Schulden zijn je eigen schuld. Je kunt namelijk zelf bepalen welke uitgaven je doet.
2. Als 1-0 achter staat door je thuissituatie, kun je er niets aan doen dat je in de schulden belandt.
3. De maatschappij zit vol verleidingen en misleidende reclame. Het is logisch dat jongeren vaak in de schulden belanden.
4. Ouders zijn verantwoordelijk voor de schulden van hun kinderen.

Vraag studenten met welke mening zij het meeste eens zijn en waarom. Kunnen zij dat onderbouwen?

4. Verdiepingsfase (20 min.): de discussie

Hebben alle studenten een argument op papier en weten ze wat ze willen zeggen over de stelling: “Schulden zijn je eigen schuld”? Maak dan een U-vormige kring voor de Lagerhuisdiscussie. Zorg ervoor dat je iedereen kunt zien en dat de studenten elkaar aan kunnen kijken. Herhaal welke spelregel in de discussie centraal moet staan.

Hoe werkt de Lagerhuisdiscussie:

“Ik ben nu de debatleider. Ik stel vragen om de discussie verdieping te geven. Ik nodig jullie uit om een advies te formuleren. Voor elkaar, voor ouders/verzorgers, voor het onderwijs, of voor de bank. Wat gaan we doen?”

- Ga staan als je iets wilt zeggen.
- Ga zitten als je na een paar beurten niet het woord krijgt.
- Speel met je lichaamstaal als je sneller het woord wilt. Ga dan weer staan en maak oogcontact met elkaar en met mij.
- Ik las een time-out in om te zien hoe het met de beurtverdeling en de spelregels gaat.
- Herhaal de stelling. Ze de klok aan. Geef de leerlingen het woord en vraag welke argumenten ze hebben opgeschreven. Er komen drie vragen in beeld die je helpen bij het structureren van het gesprek.

Stel één of meerdere subvragen om de discussie op gang te houden:

- **Wat zeggen je ouders/verzorgers over geld lenen? (Deze vraag komt in beeld in de animatie.)**
- Wie heeft online weleens iets op krediet gekocht?
 - Wie doet er online bestellingen?
 - En maak je kosten aan online gamen?
- Doe je wel eens (onbewuste) impuls aankopen?
 - Laat jij je wel eens verleiden door reclame?
 - Welk advies geef je een vriendin die vaak impuls aankopen doet en daar later spijt van heeft?
- Denk jij bij een aankoop na over wat jouw basisbehoeften zijn en wat luxeartikelen?
 - Wanneer koop je iets bewust níet?
- Spaar jij voor onvoorziene kosten?

- Ben jij 18? Heb je informatie ontvangen over je financiële verantwoordelijkheden toen je 18 werd?
 - Van wie?
 - Wat wist jij van toeslagen?
 - Hoe zou jij geïnformeerd willen worden? (school, jongeren, ouders?)
- **Wat zeg je tegen je vrienden als je geen geld hebt? (Deze vraag komt in beeld in de animatie.)**
- Denk jij dat je jongeren die je kent schulden hebben?
 - Zouden ze dit gemakkelijk bespreken denk je of zijn schulden een taboeonderwerp?
 - Naar wie ga jij toe als je wilt praten over geld of schulden?
- Beïnvloedt de coronacrisis hoe jij met geld omgaat? Of hoe je naar de toekomst kijkt?
- Hoe denk je over de kloof tussen arm en rijk?

Richting een advies (meer abstracte vragen):

- **Wat kun je doen als je leeft met een schuld? (Deze vraag komt in beeld in de animatie.)**
- Moet de overheid zich ‘bemoeien’ met schulden van jongeren? Zo ja, hoe dan?
 - En de school? En de bank?
- Is er een verschil tussen een studieschuld, een schuld bij je telefoonprovider of de zorgverzekeraar?
- Wat zou jij anderen adviseren?

Rond het gesprek positief af. Vat samen en vraag studenten naar de conclusie.

5. Evaluatiefase (5 min.): terugblik

Blik terug op de les. “Wie is er door de les van mening veranderd? Tot welk inzicht ben je gekomen?” Sluit af en vertel hoe/waar studenten een budgetcoach in de buurt kunnen benaderen als zij dat willen.